

Platforma Primo – o nouă oportunitate pentru bibliotecari și utilizatori

În contextul procesului de la Bologna, bibliotecile universitare sunt parte componentă a educației, orientate spre susținerea activă a procesului didactic și de cercetare, întrucât, așa cum subliniază Mircea Regneală, *educația nu este altceva decât un proces social prin care moștenirea științifică, literară, artistică și morală a societății este transmisă de la o generație la alta.*

În condițiile actuale, bibliotecile universitare tind spre a aduce un suflu nou activității de bibliotecă, fiind într-o perpetuă schimbare, transformare, în care informațiile și accesul la acestea sunt condiții fără de care nu ar avea loc progresul la nivel global. Bibliotecile manifestă un interes strategic pentru instrumentele și tehnologiile care facilitează regăsirea resurselor și colecțiilor, extinderea capacității de valorificare a potențialului informațional, precum și conectarea la surse de informare externe pentru a veni în întâmpinarea așteptărilor utilizatorilor (multiple modalități de căutare, interactivitate, acces rapid și prompt de la distanță, acces dintr-un singur punct la o multitudine de resurse, relevanța rezultatelor investigației informației etc.).

Pentru a-și îndeplini cât mai bine misiunea de diseminare a informațiilor și a cunoștințelor, pentru a oferi servicii și produse de calitate utilizatorilor, pentru a-i atrage și a-i menține pe aceștia, structurile infodocumentare trebuie să întreprindă diverse acțiuni prin care să identifice nevoile și așteptările utilizatorilor, să cunoască cât mai bine comportamentul acestora în cadrul procesului de informare, să depisteze factorii care influențează acest comportament.

Important pentru viitorul bibliotecii universitare este schimbarea fundamentală a filosofiei acesteia, caracterizată prin afirmația: „să ne orientăm mai mult spre servicii moderne”, concept ce semnifică schimbări majore în structura organizatorică și tehnologică a bibliotecii.

Olesia DOBREA Viorica LUPU

Abstract

The tools used to discover and provide information offer to users a quite efficient method to get information simultaneously through one single point: both from own information resources and external resources of other information providers. The article describes the Primo system, an information product from which 7 university libraries of the Republic of Moldova have benefitted as a result of the project „Modern information services to improve the quality of education”. The authors highlighted the main features and functionalities of the system, its advantages and benefits for both library users and librarians.

Keywords: *Discovery services; Primo; User experience*

Bibliotecile universitare din RM au cunoscut o nouă etapă importantă în procesul de modernizare și reconsiderare. Un rol important în transformarea pozitivă a bibliotecilor universitare din RM și alinierea lor la tendințele actuale de dezvoltare a societății și învățământului superior din țară, îl reprezintă proiectul TEMPUS „Servicii informaționale moderne pentru îmbunătățirea calității studiilor” („Modern Information Services for Improvement Study Quality (MISISQ)”. Realizarea acestui proiect a presupus diversificarea și modernizarea serviciilor informaționale pentru asigurarea învățământului superior de calitate, dezvoltarea unei infrastructuri informaționale comune, generarea partajată a resurselor informaționale și crearea spațiului informațional academic unic al bibliotecilor universitare din Republica Moldova.

Acest proiect a contribuit la transformarea serviciilor bibliotecilor universitare din RM în servicii integrate de regăsire și furnizare rapidă și relevantă a informației, a generat schimbări vizibile în activitatea bibliotecilor, având un impact pozitiv asupra utilizatorilor. Unul din produsele informaționale de care au beneficiat bibliotecile universitare în rezultatul implementării proiectului este platforma Primo.

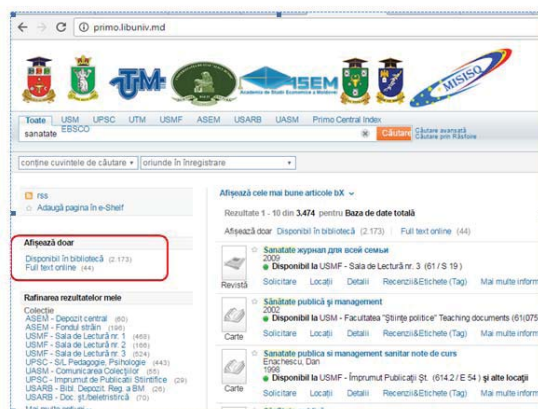
Primo este un produs al firmei ExLibris – lider în furnizarea de soluții software și servicii complementare pentru biblioteci. Acest produs se bazează pe cele mai noi tehnologii de căutare, pe paradigmele web 2.0, pe interoperabilitate, pe o arhitectură deschisă și reprezintă un instrument de descoperire, regăsire și furnizare a informației, indiferent de suport sau localizare, asigurând utilizatorilor acces operativ și calitativ la un spectru larg de resurse ale bibliotecii, îmbogățite cu resurse provenite din surse externe.

Platforma Primo are la bază trei principii fundamentale:

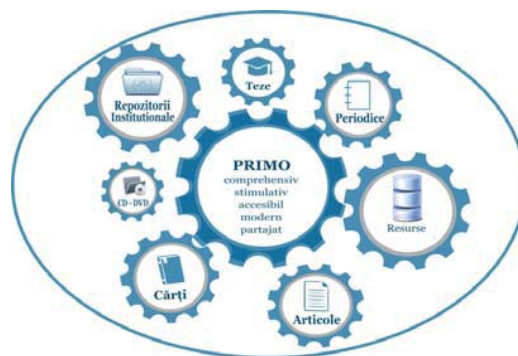

Avantajul cheie al acestei platforme constă în faptul că sporește potențialul bibliotecilor de a oferi accesul simultan utilizatorilor *dintr-un singur punct la o multitudine de resurse informaționale*, adică oferă posibilități de căutare și regăsire a informației în diverse surse (cataloage, baze de date, depozite digitale etc.), în diverse instituții de informare (biblioteci, agenții, centre de informare, arhive) și diferite tipuri de resurse (atât documente pe suport fizic deținute de bibliotecă, cât și digitale, multimedia etc.). Primo permite atât integrarea resurselor instituționale deținute de bibliotecă, cât și a resurselor informaționale provenite din surse externe.

Fiecare bibliotecă decide în mod individual ce resurse va integra în Primo, conform necesităților sale, profilul resurselor, licențele, abonamentele la bazele de date externe, acordurile cu furnizorii de informații etc.

În prezent, în Primo sunt integrate cataloagele electronice ale celor șapte biblioteci universitare partenerare în proiect, precum și o gamă largă de resurse externe, la care accesul este pe bază de licență sau gratuit, printre care menționăm: bazele de date EBSCO, programul HINARI, AGORA, OARE, FAOSTAT, AGRIS, SpringerLink etc.

Pentru a oferi un conținut mai relevant pentru contextul de căutare și profilul fiecărui utilizator, echipa ExLibris a investit foarte mult efort în atingerea unui echilibru adecvat în prezentarea rezultatelor investigației informației prin dezvoltarea algoritmului de ierarhizare bazat pe relevanță. Mecanismul de ierarhizare al Primo folosește tehnologia ScholarRank pentru a sorta rezultatele căutării după relevanță pe baza mai multor criterii:

- *gradul în care o înregistrare bibliografică se potrivește cu interogarea;*

- *scorul de valoare care reprezintă o semnificație academică a înregistrării bibliografice (de exemplu, afișarea prioritara a articolelor științifice publicate în reviste recenzate și cu un număr mai mare de citări și, la final, a celor ce poartă un alt caracter decât cel științific);*

- *data publicării (actualitatea) unui document (Primo ia în considerare faptul că utilizatorii, de obicei, preferă informații actuale);*

- *clasamentul de relevanță personalizat (relevanța unei înregistrări pentru interogarea și profilul specific al utilizatorului). Primo ia în considerație anumite caracteristici ale utilizatorului și le permite să adapteze listele rezultatelor căutării pentru domeniul său de interes;*

- *clasamentul de relevanță a colecțiilor locale (permite bibliotecilor ajustarea setărilor pentru relevanța clasamentului propriilor resurse, astfel încât în rezultatul investigației informației acestea să apară pe prima pagină în lista de rezultate, înaintea înregistrărilor provenite din Primo Central.*

Pentru clasamentul de relevanță a rezultatelor căutării, Primo utilizează indicii SNIP (indice care măsoară citările primite de un serial în funcție de comportamentul citărilor în cadrul unei discipline) și SJR (indice ce măsoară prestigiul unui serial). Aceste două valori au fost aprobate de Elsevier pentru indexarea revistelor în baza de date Scopus.

Ca element de bază al soluției de descoperire și furnizare a informației a fost dezvoltat Indexul Central Primo, o îmbinare a sute de milioane de resurse academice electronice a unor editori și agregatori primari

și secundari, oferind peste 90% din conținutul lor disponibil integral sau sub formă de rezumate. Primo este singurul serviciu de descoperire cu acorduri de căutare a conținuturilor în ProQuest și EBSCO.

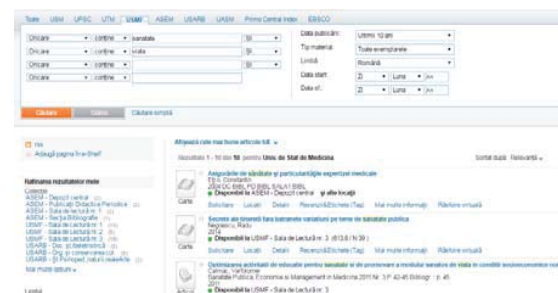
O altă caracteristică a platformei Primo o reprezintă *navigabilitatea și modul facil de accesare*. Având o interfață de utilizare prietenoasă, clară, simplă și intuitivă Primo permite utilizatorilor să înțeleagă cu ușurință informațiile esențiale, funcționalitățile și opțiunile disponibile, astfel simplificând procesul de navigare și necesitatea de formare a deprinderilor de căutare în Primo. Utilizatorii pot utiliza mai multe modalități de căutare a informației:

Căutarea simplă prin tastarea cuvântului dorit în chenarul de căutare.

În această modalitate de căutare pot fi utilizați operatorii logici sau booleeni (and, or, not) pentru extinderea sau restrângerea căutării și operatorii de trunchiere (*, ?, ") pentru înlocuirea unuia sau mai multor caractere (litere din cuvânt), pentru căutarea unui cuvânt exact sau a diferitor forme ale unui cuvânt.

Căutarea avansată, unde poate fi selectat criteriul de căutare (autor, titlu, subiect etc.) în scopul de a combina în cadrul aceleiași căutări mai multe opțiuni de restrângere a rezultatelor.

Căutarea prin răsfoire (browse), care reprezintă o căutare de parcurgere a unei liste alfabetice afișată în funcție de tipul de browse selectat și termenii de căutare specificați de către utilizator.

Nr. înregistrări	Intrare
1	Рак
1	Рак желудка
7	РАК (МЕДИЦИНА)
3	РАК (МЕДИЦИНА) - ДИАГНОСТИКА
10	РАК (МЕДИЦИНА) - ЛЕЧЕНИЕ
1	РАК (МЕДИЦИНА) - ПРОФИЛАКТИКА
1	ракетно-космическая промышленность-страхование
1	ракетно-ядерная безопасность
1	Ракетные программы
1	ракетные технологии - международный контроль
1	Ракетостроение

Utilizatorii au posibilitatea rafinării rezultatelor căutării prin selectarea diferitor criterii: limbă, data creării, autor, subiect sau pot urma sugestiile noi de căutare propuse de sistem.

Prin intermediul funcției bX (recomandare + servicii adiționale (cloud)), Primo generează recomandări bazate pe utilizarea articolelor: afișarea celor mai citite articole și afișarea articolelor de actualitate. Bazându-se pe frecvența utilizării, recomandările realizate de bX ajută utilizatorii să identifice liste cu articole care au fost cel mai des selectate de cercetători în funcție de o anumită tematică. Totodată, bX recomandă liste de articole ce pot fi utilizate ca înregistrări relevante împreună cu cele pe care le-a selectat utilizatorul. Aceasta adaugă sistemului un factor numit „identificare întâmplătoare” a unei publicații relevante.

Un alt aspect pozitiv al platformei Primo este *personalizarea*.

Utilizatorii își pot personaliza mediul lor de lucru prin a salva resurse în vederea creării listelor bibliografice personale, a salva rezultatele căutării informației în e-raft, cu posibilitatea de a le recupera în orice moment. Utilizatorul poate transmite înregistrările bibliografice atât în spațiul personal de cercetare din cadrul Primo, cât și către poșta sa electronică sau către un alt

produs. Ținând cont de faptul că sistemul de Difuzare Selectivă a Informației (DSI) constituie astăzi un element important în organizarea și funcționarea sistemelor de informare, Primo oferă utilizatorilor opțiunea de a-și crea alerte, fiind astfel informați asupra aparițiilor noi editoriale și disponibilității documentelor de interes pentru ei. Notificările sunt transmise prin poșta electronică și includ legături directe la înregistrările bibliografice din cataloage.

De asemenea, direct din interfața Primo utilizatorii, prin intermediul unui cont, pot verifica împrumuturile de documente, termenele de restituire, depășirile datei de returnare, pot obține informații privind disponibilitatea documentelor și efectua cereri de rezervare pentru un anumit document.

Utilizatorii pot exporta înregistrări bibliografice în sistemele de gestiune a referințelor EasyBib, EndNote, RefWorks, în diferite formate pentru citări, inclusiv MLA, APA etc.

Primo integrează servicii web 2.0 și facilități de socializare, conține în arhitectura sa elemente ce **încurajează participarea activă a utilizatorilor** la aplicația și conținuturile pe care le utilizează prin marcarea cu tag-uri, ierarhizarea și adăugarea comentariilor. Astfel, utilizatorii înregistrați în sistem pot crea tag-uri care presupun cuvinte sau fraze adăugate înregistrărilor bibliografice în scopul de a-i ajuta să le organizeze sau să-și amintească mai târziu de ele. Tag-urile atribuite unei înregistrări sunt afișate sub formă de listă alfabetică a tag-urilor create de utilizatori sau o listă a tag-urilor aranjată în ordinea popularității acestora. Crearea și utilizarea tag-urilor consolidează interacțiunea între utilizatori prin crearea grupurilor de utilizatori cu interese similare și oferirea diferitor niveluri de relaționare.

Integrarea serviciilor web 2.0 în Primo crează un spațiu eficient de interactivitate și colaborare între utilizatori și bibliotecari, un spațiu în care utilizatorii pot să-și manifeste atitudinea față de o înregistrare bibliografică, un produs informational etc., pot crea, modifica și disemina informații.

O funcționalitate inclusă în Primo este RSS (Really Simple Syndication) care oferă

posibilitatea de a obține în timp real informații despre datele actualizate cel mai frecvent (de ex. o selecție a subiectelor de interes ale utilizatorilor; lista ultimelor cărți, articole adăugate în catalog etc.). RSS poate servi ca instrument de promovare a activităților bibliotecii și de diseminare a conținuturilor noilor publicații intrate în colecțiile bibliotecilor.

În implementarea sistemului Primo, care dispune de o gamă largă de tehnologii moderne de căutare, bibliotecile au un control deplin nu doar asupra selecției și descrierii colecțiilor lor, ci și a modului de prezentare, a opțiunilor de descoperire și de livrare a informației. Bazat pe o infrastructură care este independentă de publicarea comercială, Primo încurajează colaborarea între biblioteci, furnizori de informații, centre de informare în vederea ca biblioteca să beneficieze și de alte colecții, fără a fi nevoie să reproducă activitatea desfășurată în alte instituții de informare. În acest mod, biblioteca are posibilitatea de

a-și concentra eforturile asupra promovării colecțiilor proprii și de a furniza cât mai multe date științifice posibile pentru comunitate. Datorită platformei Primo, bibliotecile își extind potențialul de date, devenind parte activă a infrastructurii informaționale web cu implicații mai vizibile și mai atractive pentru utilizatori.

În concluzie, menționăm că sistemul de regăsire a informației, Primo, este o inovație pentru bibliotecile universitare din Republica Moldova, ceea ce oferă o nouă experiență utilizatorilor, contribuie la creșterea potențialului bibliotecii prin furnizarea unei noi soluții de regăsire a informației, oferă capacitatea de a obține simultan informații din mai multe surse printr-un singur punct de căutare. Totodată, platforma Primo contribuie la impunerea unor reguli pentru uniformizarea procesului de catalogare; standardizarea descrierilor bibliografice din cataloagele electronice; formarea de noi aptitudini în vederea asimilării noilor evoluții ale biblioteconomiei; dezvoltarea împrumutului interbibliotecar și furnizarea electronică de documente.

Referințe bibliografice:

1. BIBLIOTECA Harvard unifică descoperirea resurselor sale cu Primo de la Ex Libris. [Accesat 1.09. 2016]. Disponibil: <http://www.ex-lh.hu/site/index.php/RO/primo-ro/80-hirek/157-harvardprimo-rum>.
2. FERNANDEZ, Rebecca. Ex Libris's Primo: Easy to implement, intuitive to use. [Accesat 2.09.2016]. Disponibil: <http://reviews.libraryjournal.com/2011/12/reference/discovering-what-works-librarians-compare-discovery-interface-experiences/>.
3. KENNEDY, Ronan, CRUMP, Monica. Simplifying the search experience – resisting the lure of shiny new technology. [Accesat 1.09.2016]. Disponibil: <file:///C:/Users/Admin/Intel/Desktop/192-266-1-SM.pdf>.
4. LEWIS, Nicholas. Implementing Ex Libris's PRIMO at the University of East Anglia. [Accesat 2.09.2016]. Disponibil: <http://www.ariadne.ac.uk/issue55/lewis>.
5. PRIMO – provocarea bibliotecii: venirea în întâmpinarea evoluției nevoilor și așteptărilor utilizatorilor. [Accesat 1.09.2016]. Disponibil: <http://www.ex-lh.hu/site/index.php/RO/primo-ro>.
6. ДОБРУШКИН, В. М., ДОБРУШКИН, А.М. Опыт создания единого информационного пространства академического учебного заведения на базе системы автоматизации коллекций и архивов АРТЛИД. [Accesat 25.08 2016]. Disponibil: <http://www.ict.edu.ru/vconf/files/7817.pdf>.